

АГРАРНИЙ СЕКТОР В УМОВАХ ВІЙНИ, ВИКЛИКИ І ВИСНОВКИ

Глянь Т.І., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Антощенкова В. В. д.е.н., доц.

Державний біотехнологічний університет

У роботі визначено виклики і можливості аграрного сектору, напрямки стратегічного ведення бізнесу в умовах війни.

Важко уявити щось більш жахливе, ніж війна. Тим не менш, відповідно до численних досліджень – війна може сприяти розвитку суспільства і бути певною мірою потужним рушієм розвитку. Багато винаходів, що стали реальними завдяки війні, ввійшли в масове виробництво і слугують мирним цілям і до цього часу. Соціальний прогрес, добробут, безпека та концепція відкритого суспільства, – все це народилося в горнилі страждань та випробувань, через яке проходило людство в часи війни. Інстинкт до боротьби може бути вродженим у природі людини, але війна – організоване насильство і приходить з організованим суспільством [1]. Війна сформувала історію людства, його соціальні та політичні інститути, його цінності та ідеї.

З початком повномасштабної війни агробізнес України зазнав значних змін: частина сільськогосподарських земель перебуває під тимчасовою окупацією, на деяких територіях ведуться бойові дії, на певний період зупинялася робота земельних торгів, ускладнилася логістика, компанії зазнали збитків. Але незважаючи на це, агробізнес продовжує працювати, оптимізувавши свою роботу [2, с.323]. Нова реальність аграріїв в умовах війни така, що зміна бізнес-процесів та падіння цін на врожай, постійне блокування зернового коридору та відсутність ринків збуту, зростання собівартості вирощування основних культур, енергетична криза, брак коштів на утримання підприємств потребують нових підходів ведення бізнесу, пошуку додаткових та нових джерел фінансування. Особливо вразливим залишається сегмент дрібного та середнього фермера, який обмежений фінансовими ресурсами та на початку повномасштабного вторгнення РФ опинився майже на межі банкрутства. Разом з тим на ринку з'являються нові можливості для аграріїв – грантові програми, які потребують швидкої адаптації підприємств та нових знань для впровадження ефективних моделей ведення аграрного бізнесу.

Виділимо 4 основні напрямки стратегічного ведення бізнесу [3] на, які варто звернути увагу бізнесу під час війни. Перший пріоритет: **швидкість та відповідальність** – заснована на двох головних принципах – високій швидкості реакцій на будь-які виклики та відповідальності за ці рішення. Ефективний український бізнес в умовах війни – це адаптивність управління, уміння ставити перед собою нові завдання та цілі, швидко аналізувати фактори ризику та швидко приймати рішення. Другий пріоритет. **Мотивована команда співробітників та соціальна відповідальність**. Не всі компанії до кінця усвідомлюють, що саме людський капітал, а не гроші – основа ефективності бізнесу. Третій пріоритет. **Змінити критерії успіху** – створити запас міцності та надійну логістику. В

умовах воєнного часу варто оцінювати успішність роботи не за традиційними критеріями, скажімо, розміром прибутку, а за безперервністю виробництва та логістикою. Четвертий пріоритет. **Глобалізувати зусилля світової бізнес-спільноти для Перемоги.** Україна інтегрована у світову цивілізовану бізнес-спільноту і з перших днів повномасштабного вторгнення відчуває підтримку провідних світових компаній, які демонструють, що для справжніх бізнес-лідерів моральна позиція та загальнолюдські цінності – вищі за гроші.

Багато років український агропромисловий комплекс до повномасштабного вторгнення РФ посідав провідні позиції серед експортерів світу. У 2021 році 40 % від загального експорту України становила аграрна продукція. Повномасштабна війна стала справжнім випробуванням для аграріїв [4, с.29]. Вторгнення спричинило руйнування налагоджених роками процесів, логістичних ланцюгів. Багато посівних територій було заміновано, до частини немає доступу і зараз, знищено біологічні активи, техніку та склади. Утім хоробрість українських аграріїв не має меж, тож попри жахіття війни вони намагаються жити, а не виживати. Агробізнес налагоджує логістику та співпрацю з іноземним ринком, розширює свої виробництва на заході країни.

Для подолання найбільш значущих проблем аграрного сектору України в умовах війни та в післявоєнний період необхідно здійснити наступне: залучити висококваліфікований персонал в аграрний сектор: менеджерів, ІТ спеціалістів, науковців та вузькопрофільних аграрних спеціалістів; зменшити бюрократичні бар'єри для розвитку аграрних підприємств; підвищити якість безпечності продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів, включаючи розробку заходів для підвищення якості продукції; розробити та впровадити комплекс заходів щодо створення нових робочих місць та розвитку соціальної інфраструктури сільських територій; адаптація виробництва аграрного сектору України до вимог Європейського Союзу; підтримка малого фермерства, сприяння роздрібним торговцям до внутрішньої заготівлі фруктів та овочів; технологічний розвиток та діджиталізація аграрного сектору.

Список літератури:

1. Антощенкова В. В., Глянь Т. І. Збалансований стійкий розвиток України в глобальному аспекті. Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції, 3-4 листопада 2022 р. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2022. С. 430-432.
2. Антощенкова В. В., Дейнега М. В. Етика та комплаєнс компанії Астарта. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Технічний прогрес в АПВ». 2023. С.321-324.
3. Агробізнес в умовах війни: курс на нові можливості.: Agravery.com Agravery.com.
4. Антощенкова В. В., Дейнега М. В. Політика сталого розвитку і корпоративної соціальної відповідальності компанії Кернел. VII Міжнародна науково-практична конференція «УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ». Харків: Державний біотехнологічний університет, 2023. С.26-30.